

Ars vitalis

Éppen negyven esztendeje remek napra ébredt a böszörményi gimnazista: ünnepségre volt hivatalos – tanítási időben. Úgy lóghat hát a suliból, hogy nem növeli igazolatlan óráinak veszélyesen gyarapodó számát. Elmegy a kultúrházba, meghallgatja a dumát (valami felmenőjére emlékeznek), aztán övé a világ... Tíz esztendő múltán ismét ott a helye az ünneplő közönség között: az ükapja tiszteletére rendeztek emléknapot. Nagy a protokoll; ünnepi tanácsülés, tisztelgő kiállítás, koszorúzás, dízsírhelyavatás... Már büszke az "öregre", de sietős hírlapíróként nincs ideje igazán átgondolni, mit is jelent számára ez a rokonság. Ismét eltelik vagy tizenöt év, s a hajdani diák már pontosan tudja, őse milyen szerepet játszott pátriája, a Hajdúság történetében és szülővárosa fejlődésében. Azzal is tisztában van, hogy a mélyrenyúló gyökerekből milyen örökség nedve(d)zik a szerteágazó családfa újabb hajtásaiba. A leszármazottság okán és jogán a jeles alkalmon mégis másról kíván szólni. Csak az emberre figyelmezve arról, ami az ükapja sorsában az életutat szemlélve a legmegkapóbb: a vitalitásáról. Ünnepeztünk a csillagászati újév első napján, március 21-én született. A tavasz gyermeke, az újraéledő természet ajándéka. Szerencsés csillagzat: az égi jegy az egész életét meghatározza. Féktelen energiák kormányozzák, hatalmas életereje a legkilátástalanabb helyzetekben sem hagyja cserben. Újra- és újrалendül; válaszol az Élet hívásaira és kihívásaira.

Álljon itt néhány, a vitalitására jellemző momentum – kommentár nélkül. Tizenöt évesen odahagyja a böszörményi fiúiskolát és fölcsap színésznek Patakon; két esztendeig túri a debreceni Kollégium puritán rendjét, aztán irnoknak áll; a hadseregből fél év után elege van, hát megszökik. Közben versel, udvarol – és állandó pénzzavarral küzd. Húszévesen háromesztendős tanulmányútra Itáliába ered. Gyanítható: főleg az életet tanulmányozza. Már túl van a hatvanon, amikor ismét féktelenkedni kezd: "130 holdas birtoka a kéményen ment ki" néhány év alatt.

A köztes negyven évben viselt dolgait a történészek jegyzik; itt legyen elég néhány további adalék. Intenzíven és igazul élt – halálra ítélik. Végül "csupán" majd' hét esztendőt tölt a labanc fogságában; ő, aki addig – 33 éves koráig – még sosem "tartózkodott" ennyit egy helyen. Nem törik meg, a börtönben nyelveket tanul. 40 évesen előlről kezd mindent; megházasodik, öt év alatt három gyermeket nemz, a felesége halála után fél évvel pedig elveszi a saját unokahúgát és 45-65 éves kora közt még tizenhárom gyereknek ad életet. Szülővárosába 44 évesen tér vissza újrakezdeni politikai pályáját, de a nyugdíjazása után sem tétlen, 65 évesen még könyvet ír a Hajdúkerület történetéről.

Ne szaporítsuk a szót, elképzelve, hogyan élt; sűrűn és szilajul. Teremtő ereje a leszármazott számára lehetővé tette a létezését magát, s azt, hogy abban az épületben

tanulhatott, amit száz esztendővel elébb az ükapja hozott létre. S példát mutat patriotizmusból és férfiasságból. Ám a sorsa útmutató lehet mások számára is. Hogyan lehet teljes életet élni? Hogyan kellene élni az Életet? Születésének fordulóján, a természet gyönyörű reneszánszán erőt meríthetünk az ő vitalitásából. Kisded ügyeinkkel föl hagyva, bár tudnánk követni.

Tóth Dénes

képalírás:

190 éve született Sillye Gábor, a szabadságharc kormánybiztosa, a Hajdúkerület utolsó főkapitánya, Debrecen első főispánja (részlet Égerházi Imre Hajdúk című pannójából)